היחידה המדינית-ביטחונית
של קרן ברל כצנלסון ומכון מיתווים

חמאס ממשיך להתבסס בחסות ממשלת נתניהו.
על ישראל לנקוט תוכנית סדורה ש"תייבש" אותו כלכלית

יצחק גל*

אוגוסט 2026

מסמך זה הוא חלק מסדרה של ניירות מדיניות במסגרת פרויקט משותף של מכון מיתווים וקרן ברל כצנלסון לחשיבה על היום שאחרי המלחמה.

* **יצחק גל** הוא עמית מחקר של מכון מיתווים ומרכז דיין ללימודי המזה"ת ואפריקה. יועץ כלכלי ועסקי בכיר העוסק שנים רבות בכלכלה הפלסטינית ובקשרי הכלכלה בין ישראל והפלסטינים. מייעץ לממשלות, גופים וחברות לגבי עולם הכלכלה והעסקים הערבי, ומעורב במיזמי שת"פ כלכלי באיחוד האמירויות.

תקציר

על רקע ההסכם המתגבש בין מועצת השלום לחמאס יש מקום לבחון לעומק את סוגיית הטיפול בכספים, המהווים עוגן לשלטון החמאס ולהתעצמותו הצבאית. בתקופה שקדמה ל- 7 אוקטובר 2023, פיתח הארגון, תוך שהוא ממנף את מדיניות "חמאס הוא נכס" של נתניהו, מערך מתוחכם של מקורות הכנסה אשר שימשו לביצור שליטתו ולבניית יכולותיו הצבאיות. המלחמה וההישגים הצבאיים של ישראל אמנם שיבשו את המערך הזה, אך על רקע היעדר חלופה שלטונית, חמאס הצליח לבנות מחדש מערך הכנסות, מערך לשליטה אזרחית ומערך להתעצמות צבאית מחודשת.

בחודשים האחרונים, ובפרט לאור ההסכם חמאס נערך לקראת כניסת ממשלת הטכנוקרטים הפלסטינית לעזה (“NCAG” - The National committee for the Administration of Gaza), והוא מנהל מאמץ כפול: (1) ארגון כוחותיו המזוינים כדי לשלוט ברחוב ולשמור על כוחו כגורם הפוליטי הדומיננטי בעזה; וכן (2) הבטחת שימור האחיזה בעמדות מפתח בממשל העתידי של ממשלת הטכנוקרטים בעזה, באמצעות הותרת נאמניו בתפקידיהם.[1]

ממשלת נתניהו מעכבת במכוון את הכנסת ממשלת הטכנוקרטים במסגרת יישום תוכנית טראמפ, וכך היא מאפשרת למעשה לחמאס להיוותר השליט הבלתי פורמלי של עזה, מערערת על סמכותה ומעמדה של ממשלת המעבר הפלסטינית, דוחה את פירוז עזה ושיקומה, ועלולה להוביל בהדרגה לסבב חדש של מלחמה חסרת תכלית בין ישראל לחמאס.

כדי למנוע זאת, ביסוס השלטון של ממשלת הטכנוקרטים בעזה חייב להיות במסגרת תוכנית מערכתית ומקיפה שתפרק את הכוח של חמאס ואת מערכות השליטה שלו בעזה. לצד המהלכים הביטחוניים (פירוק מנשק ופירוק המערך הארגוני) והמדיניים (הצבת אופק מדיני שיחזק את המתונים ויחליש את חמאס), על ישראל לנקוט צעדים אפקטיביים ל"ייבוש" החמאס, בדגש על פגיעה במקורות ההכנסה שלו והסרת שליטתו במערך השירות הציבורי ובכוחות המשטרה בעזה. צעדים אלו מחייבים הסכמות ושיתופי פעולה הדוקים בין ישראל ל"מועצת השלום", לממשלת הטכנוקרטים, לרשות הפלסטינית ולמצרים.

הצעדים שיאפשרו "לייבש" את חמאס:

- **החלפת הדרג הבכיר בשירות הציבורי.** מינוי מנהלים חדשים שאינם בעלי זיקה כלשהי לחמאס לדרגים הגבוהים של כל המשרדים, לסוכנויות ולשאר גופי השירות הציבורי החדש (בדגש על המשטרה). לדרגים הנמוכים יותר ניתן לאשר העסקת עובדים עם זיקה לחמאס אשר יעברו בדיקה (vetting) שתכלול מהלכי חנינה סדורים אשר יבטיחו שהם נוטשים לחלוטין את דרך הטרור ותומכים בהסכם עם ישראל.

[1] זו המשמעות המעשית של הודעת חמאס מיום 6 ביולי 2026 כי ועדת הממשל לשעת חירום של חמאס מפורקת ושירות המדינה בעזה ימשיך לפעול תחת NCAG.

- **ארגון מחדש של אספקת הסיוע לאוכלוסייה, והעברתו לשליטתה המלאה של ממשלת הטכנוקרטים.** השליטה במיסי היבוא תוסדר באמצעות הסכם חדש בין ישראל והרשות הפלסטינית על העברת המכסים והמיסים שישראל גובה על יבוא לרצועת עזה ("הכנסות הסילוקין" clearance revenues) לידי ממשלת הטכנוקרטים.
- **ייבוש מקורות ההכנסה האחרים של חמאס,** כולל צורות שונות של "מיסים" שחמאס גובה, "עמלות ואגרות" שלו על מימון פרויקטים, העברות כספים לארגון מחו"ל, מניעת הברחות, ופעולה תקיפה ומתמשכת לבלימת פעילות קריפטו ופעילויות פיננסיות אחרות של חמאס.

גיבוש ויישום הצעדים הנדרשים מחייב שיתוף פעולה הדוק בין ישראל לרשות הפלסטינית.
הממשל האמריקני הגיש לממשלת ישראל, עוד טרם ההסכם עם חמאס, רשימת דרישות המיועדות לקדם חלק מההיבטים הללו.[2] מילוי הדרישות חייב להיות מיושם כחלק מתוכנית מקיפה ומערכתית, שתאפשר לעקור את שליטת חמאס בעזה ולבסס את המעמד של הממשלה החדשה כחלופה אפקטיבית המנהלת את זרימת הסיוע, אוכפת חוק וסדר, מספקת שירותים ציבוריים ומקדמת את שיקום עזה - המהווה אינטרס ביטחוני, מדיני וכלכלי מובהק של ישראל.

[2] כאן חדשות, ישראל וכן מקורות נוספים ובהם Middle east Monitor (30 June 2026), US official held meetings with Hamas as Washington presents Gaza demands to Israel – Middle East Monitor

פירוט

אתגרים מיידיים - התפקיד החיוני של צעדים כלכליים

מדיניות ממשלת ישראל המונעת הצבת אלטרנטיבה שלטונית לחמאס מאפשרת לארגון לשקם את יכולותיו הצבאיות ולהחזיר לעצמו שליטה על החלק המאוכלס של עזה (כ-32% משטחי הרצועה שאינם מצויים בשליטת צה"ל). זאת, בין השאר באמצעות בנייה מחדש של מערך ההכנסות המממן את פעילותו והמאפשר גם את חידוש יכולותיו הצבאיות.

כדי לעקור את חמאס ולפרק את המנגנון הצבאי והאזרחי שלו, מתחייבת גישה שונה לגמרי, שתאפשר לבסס חלופה שלטונית על בסיס ממשלת הטכנוקרטים (NCAG) שהוקמה וממתינה בקהיר לכניסה לרצועה, ולבסס את מעמדה כממשלה אפקטיבית שתחליף את חמאס באספקת השירותים הציבוריים ובחלוקת הסיוע החיצוני, במשולב עם פירוק וייבוש מערך ההכנסות הנוסף של החמאס.

תהליך זה יתרחש בצד מהלכי פירוק החמאס מנשקו ופירוקו כמסגרת ארגונית, בצד הקמת כוחות ביטחון פנים ומשטרה חדשים, תחת ממשלת הטכנוקרטים, ובצד קידום תהליכי דה-רדיקליזציה בחברה הפלסטינית.

גישה מקיפה ומסגרת מדינית

הדרך היחידה להתקדם היא באמצעות תרגום תוכנית 20 הנקודות של טראמפ לתוכנית פעולה מפורטת הכוללת בצד הצעדים המדיניים והביטחוניים, גם צעדים כלכליים. זאת, בהתבסס על עמודי התווך הבאים:

- **גיבוי ותמיכה מדינית של מועצת השלום** (Board of peace). גיבוי זה דורש מעורבות עמוקה בקידום הצעדים הנדרשים מישראל, מהרשות הפלסטינית, ממצרים ומגורמים נוספים.
- **שיתוף פעולה הדוק בין ממשלת הטכנוקרטים לישראל ולרשות הפלסטינית,** תוך התחשבות בסטטוס הזמני שנקבע לממשלה הפלסטינית הזמנית, ובאינטגרציה העתידית שלה עם הרשות הפלסטינית, אחרי שזו תעבור רפורמה מקיפה. לפיכך, בניית המוסדות של ממשלת הטכנוקרטים צריכה להיעשות בדרכים שיתמכו בתהליך ארוך טווח של בניית המוסדות הפלסטיניים, במשולב עם תוכניות הרפורמה של הרשות, כבסיס הכרחי לקידום "מדינתיות" פלסטינית (סעיף 19 בתוכנית טראמפ).
- **בניית תוכנית הפעולה בהתאם למסגרת המשפטית של הסכמי אוסלו,** פרוטוקול פריז והנספחים שלהם, וכן הסכמים ישראליים – פלסטיניים נוספים. מסגרות אלו מאפשרות לעשות

שימוש בהסדרים שכבר הוסכמו בעבר ושניתן ליישם באופן מיידי,[3] וכן ליישם לשם כך מנגנוני תיאום המפורטים בהסכמים אלה, במיוחד הוועדה הכלכלית המשותפת הישראלית-פלסטינית.

המערכת הפיסקלית של חמאס עד אוקטובר 2023

רצועת עזה הייתה מקום עני מאוד גם לפני מלחמת 7 באוקטובר.[4] לעומת זאת, באדיבות ראש הממשלה נתניהו, משטר החמאס בעזה היה עשיר. הארגון פיתח מערך מתוחכם של מקורות הכנסה ששימשו לחיזוק שליטתו ולפיתוח יכולותיו הצבאיות. מקורות אלו הניבו לחמאס הכנסות ישירות של מעל מיליארד דולר בשנה והכנסות עקיפות של כ- 1.5 מיליארד דולר נוספים.

מקורות ההכנסה הישירים:

- **גביית מיסים בלתי חוקית על ידי משטר חמאס** בשלושה ערוצים עיקריים: מס על יבוא ממצרים, מס על יבוא מישראל, וכן מיסים על פעילות כלכלית מקומית. במשולב, ההכנסות של חמאס מהערוצים הללו הוערכו בחצי מיליארד דולר בשנה. ערוצים אלו כללו מערכים מרובים של "מיסי יבוא " וכן "אגרות ועמלות" שנגבו מיבואנים, ממבריחים וכן קבלנים של פרויקטים במימון סיוע ועוד. חלק גדול מההכנסות הגיע על חשבון מיסים ואגרות שהרשות הפלסטינית הייתה אמורה לגבות כדי לכסות את הוצאותיה על מימון שירותים אזרחיים ברצועת עזה (ראה נספח א).[5]
- **סיוע קטארי.** ההיקף הכולל של מקור הכנסה זה הוערך ב- 400 מיליון דולר בשנה (החל משנת 2018 ועד אוקטובר 2023). בשנים אלו המימון הגיע בעיקר דרך ערוצים לגיטימיים אשר הופעלו דרך האו"מ על פי הסכם בין ישראל לקטאר.[6] באופן פורמלי, הסיוע הקטארי יועד לתשלומי רווחה ולהוצאות אזרחיות מסוימות (דלק לתחנת הכוח בעזה ועוד). בפועל, חלק משמעותי ממנו הופנה למימון שכר של המנגנון האזרחי והצבאי של חמאס וכנראה גם למטרות אחרות של חמאס (ראה נספח ב).[7]

---

[3] דוגמה טובה לגישה זו היא השימוש בהסדר EUBAM (European Union Border Assistance Mission) להפעלת מעבר רפיח. הסדר זה הוסכם כחלק מהסכם ישראלי – אמריקני – פלסטיני משנת 2005 (The Agreement on Movement and Access, AMA), והתאפשר ליישם אותו כמעט מיד, עם התאמות שהוסכמו.

[4] התמ"ג לנפש בעזה, כ-1,500 דולר, היה שווה ערך למדינות הערביות העניות ביותר (אותו רמה כמו סודאן, נמוך ממאוריטניה וגבוה רק מתימן), ושווה ערך לקבוצת המדינות האפריקאיות העניות (גבוה רק מהקבוצה העניה ביותר של מדינות אפריקה).

[5] Ramy Aziz, "Egypt, Israel, and Hamas: Opportunities for Progress in Gaza," The Washington Institute for Near East Policy, April 19, 2022; Matthew Levitt, "Combatting the networks of Illicit Finance and Terrorism", The Washington Institute for Near East Policy, October 26, 2023; Reuters, "Gazans seethe over taxes and blackouts", March 7, 2012.

[6] Jerusalem Post, "Three suitcases stuffed with $15m pass to Hamas in Gaza", 8 November 2018; Katherine Bauer, "The Economics of Calm". The Washington Institute, 26 September 2019

[7] Time, "Fact Checking What Benjamin Netanyahu Said in His 2024 Interview with Time, August 13, 2024; Ynet, "Palestinian banks delay entry of Qatari grant to Gaza" (Hebrew), 5 August 2021; Uri Blau, Shomrim (Hebrew), 12 December 2023

- **סיוע מאיראן, מארגוני צדקה וגופים נוספים ברחבי העולם ומתרומות תומכי חמאס בחו"ל.** ההיקף הכולל של מקור זה הוערך בכמה מאות מיליוני דולרים בשנה. חלק מזה היה ציוד צבאי שהוברח ממצרים והחלק האחר הגיע דרך רשת רחבה של חלפני כספים, העברות דיגיטליות לא מפוקחות - העברות במטבעות קריפטו, במזומן ובאמצעים בלתי חוקיים אחרים.[8]
- **המקור העקיף העיקרי להכנסות חמאס היה מימון מתקציב הרשות הפלסטינית של ההוצאות הציבוריות האזרחיות בעזה. מקור זה היה הגדול ביותר - כ- 1.5 מיליארד דולר בשנה. והוא הופעל למעשה על פי דרישתה של ממשלת ישראל.** הרשות מימנה מתקציבה את משכורות עובדי הרשות הפלסטינית בעזה - מורים ,עובדי רפואה ועוד (אשר המשיכו לעבוד תחת שלטון חמאס), תשלומי פנסיה, הוצאות רווחה וחלק משמעותי מההוצאות האזרחיות האחרות. זאת, לצד תשלום לישראל עבור אספקת מים וחשמל לעזה ,שירותים רפואיים לתושבי עזה ועוד (ראה נספח ג'). באופן זה הרשות מימנה חלק גדול מההוצאות האזרחיות של ממשלת החמאס, וכך אפשרה לחמאס להתעצם ולהשתמש ברוב ההכנסות הישירות שתוארו לעיל למימון שכר, להוצאות נוספות של מנגנוני הצבא, למימון כוחות המשטרה, ולתשלום שכר לפעילי חמאס שהחזיקו בתפקידי מפתח במערכת האזרחית.

מצעד איוולת זה, בו ישראל וכדרישתה, הרשות הפלסטינית, מממנות ומחזקות את האויב הגדול של שתיהן, נמשך למעלה מ- 15 שנה.

חמאס בתקופת המלחמה ומאז הפסקת האש: נסיבות חדשות, אותה גישה

המלחמה בעזה אמנם שיבשה את המבנה שתואר לעיל, אך חמאס הצליח לשקמו במידה רבה. השינוי המרכזי במבנה החדש של מערך ההכנסות הוא שהשליטה בייבוא של סיוע החירום והיבוא המסחרי הנכנסים לעזה (מזון, דלק ומוצרים נוספים) הפכה למקור ההכנסה החשוב ביותר של חמאס.[9] זאת, לצד חידוש חלק מהפרקטיקות שהיו נהוגות טרום המלחמה: הברחות, הטלת "מס" וסחיטה של תשלומים מעסקים שחזרו לפעול בעזה (מסחר, מאפיות, שירותי חלפנות וכד').[10]

---

[8] Samia Nakhoul, "How Hamas secretly built a 'mini-army' to fight Israel," Reuters, October 16, 2023; Matthew Levitt, ibid; NCTC Senior Analysts, "Calibrated Counterterrorism: Actively Suppressing International Terrorism," CTC Sentinel, Vol. 16, Issue 8, August 2023; "Correcting Recent Claims on Crypto's Role in Terrorism Financing," Chainalysis, October 18, 2023; Including current revenues from Hamas' assets and investment portfolio abroad estimated to be worth more than $500 million. See Matthew Levitt, ibid; "Treasury Targets Covert Hamas Investment Network and Finance Official," U.S. Department of the Treasury, May 24, 2022

[9] Uri Blau and Milan Czerny, Shomrim, "A Multimillion-dollar Tax Bonanza: How Hamas Took Back Economic Control of the Gaza Strip", November 26, 2025; FDD, "Hamas's Quiet Reconstitution Efforts" (13 May 2026)

[10] Reuters, "Hamas quietly reasserts control in Gaza as post-war talks grind on", November 15, 2025; Hamas tightens grip in Gaza as Trump pushes peace plan, February 19, 2026

הכנסות משליטה על הסיוע ההומניטרי והיבוא המסחרי הנכנסים לעזה:[11]

- חמאס מטיל מיסים כבדים על הסחורות המיובאות לעזה על ידי סוחרים פרטיים, אשר היוו 20% - 30% מכלל המטענים שנכנסו לעזה החל מהפסקת האש (באוקטובר 2025). להלן המחשה לגבי גודל הרווח של חמאס ממיסי היבוא: מספר המשאיות שנכנסו לעזה היה בממוצע, כ-600 משאיות ביום. שיעור "המס" שחמאס מטיל על היבוא נע בין 15% ל-25% משווי הסחורה, כאשר המס הממוצע למשאית מוערך בלמעלה מ- 15,000 דולר למשאית! יודגש שלאחר שהמוצרים מגיעים לשווקים חמאס גובה "מס מכירה" נוסף גם מהקמעונאים.
- מעבר לכך, חמאס משתלט על חלק ממשלוחי הסיוע המוכנסים לעזה על ידי ארגונים בינ"ל ומוכר את המוצרים במחירי השוק הגבוהים.
- חמאס גם מרוויח מסחר במוצרי דלק המוכנסים לעזה על ידי גופי הסיוע עבור צרכים חיוניים. הוא מצליח להשתלט על חלק ממשלוחים אלו ומוכר גם אותם, דרך צינורות שונים, במחירי השוק הגבוהים.

תשלומי מיסים אלה מצטברים לכלל הכנסות לחמאס בסדר גודל של 2 מיליון דולר ומעלה ליום עבודה.

הכנסות מפעילות הברחה של סחורות:[12]

לצד זאת, חמאס מנהל פעילות נרחבת של הברחת "סחורות אסורות" – סיגריות וטבק, טלפונים ניידים ומוצרי חשמל, וכן חומרים שונים המוגדרים כמאפשרים "שימוש כפול" (dual use), הנעשה לצרכים אזרחיים, אך מאפשר גם לייצר אמצעי לחימה. סיגריות הן הפריט החשוב ביותר בקטגוריה זו . חמאס שולט בסחר הסיגריות וגובה מאות שקלים לקרטון באמצעות מס המוטל על המבריחים וכן מכירה ישירה של חלק מהמוצרים המוברחים.

גבייה של מיסים לא חוקיים אחרים וסחיטה בשיטות נוספות:[13]

- עמלות על העברות כספים. כיוון שמזומנים (שטרות של ₪) הפכו למצרך נדיר בעזה, חלק נכבד מהעסקאות מתבצעות באמצעות אפליקציות מקומיות של העברות כספים. חמאס גובה עמלה של עד 40 אחוזים על העברות כספים אלו.

---

[11] Igal Shiri, The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center (ITIC), "Hamas Deploys to Recover Its Military Strength and Influence over the Gaza Strip", February 18, 2026, p. 10-11; Jerusalem Post, "Hamas revenue machine thrives under Gaza Ceasefire", May 16, 2026; Uri Blau and Milan Czerny, Shomrim, ibid; IDF press release, June 12, 2025 The IDF Reveals How the Hamas Terrorist Organization Systematically Exploited Humanitarian Aid in Gaza To Fund Terrorist Activity | IDF

[12] Igal Shiri, ITIC, ibid, p.11 - 12; IDF press release, June 12, 2025, ibid.

[13] [13] IDF press release, June 12, 2025, ibid; Uri Blau and Milan Czerny, Shomrim, ibid

- מיסים על ספקי שירותים. לפני אוקטובר 2023 חמאס נהג לסחוט מה שכינה "מס סולידריות" - סוג של "מס מכירות" (sales tax) שהוגדר באופן שרירותי על עורכי דין וספקי שירותים אחרים. פרקטיקה זאת התחדשה בדרכים שונות של סחיטת דמי חסות מעסקים שחזרו לפעול (מסחר קמעונאי, מאפיות וכד').

העברת כספים מחו"ל דרך חלפנים ובשיטות אחרות:[14]

- חמאס חידש את העברות הכספים מרשת "ארגוני הצדקה" (Charity) הבינ"ל שבנה. זאת, באמצעות מנגנונים שונים, כמו שיטת ה-"חוואלה", שיטה מסורתית של העברת כספים שקשה מאוד לעקוב אחריה במעקב אלקטרוני, והיא מופעלת על ידי תומכי חמאס בטורקיה ובמקומות אחרים.
- מניפולציה של תהליך הסיוע ההומניטרי הכנסת פריטי סיוע "עודפים" הנרכשים בחו"ל עבור חמאס ומועברים כחלק ממשלוחי הסיוע. חמאס מוכר את המוצרים הללו בעזה במחירי השוק הגבוהים.

הכנסות חמאס מכל המקורות הללו מוערכות במעל 50 מיליון דולר בחודש.[15] משאבים אלו אפשרו לחמאס לשלם שכר לפעיליו, לגייס פעילים חדשים, לשקם את מנגנוניו האזרחיים ולחדש את התעצמותו הצבאית. במסגרת זאת:[16]

- חמאס חידש את הייצור העצמי של נשק, אם כי בקנה מידה קטן בהרבה לעומת התקופה שלפני אוקטובר 2023. עיקר הייצור הוא של מטעני חבלה רבים המבוססים על חומר נפץ הנלקח מנפלים של חימושים ישראליים שלא התפוצצו. זאת, לצד גרסאות מקומיות של טילי נ"ט ומרגמות ורקטות לטווח קצר.
- חמאס חידש גם הברחות של נשק בהיקף משמעותי. שיטות ההברחה התקדמו. שיטת ההברחה הנפוצה ביותר היא באמצעות רחפנים, בעיקר מסיני, המחדירים לרצועת עזה כמויות גדולות של רובים, מקלעים וחומרי נפץ. על פי דיווחים ישראליים, מספר פעולות ההברחה באמצעות רחפנים מגיע למאות בחודש. הרחפנים המשמשים להברחות משתפרים כל הזמן. משטרת ישראל דיווחה בפברואר 2026 כי החרימה רחפן יחיד שנשא לבדו 22 רובים וחומרי נפץ.
- לפי הערכת צה"ל, כאשר הפסקת האש נכנסה לתוקף באוקטובר 2025 היו לחמאס כ 20,000- פעילים בזרוע הצבאית , לעומת כ- 30,000 לפני אוקטובר 2023. חלק גדול מכ- 20,000 אנשי

---

[14] IDF press release, June 12, 2025, ibid

[15] Shomrim, ibid. See also World Bank, "Economic Monitoring Report: Economic Update on the West Bank and Gaza", May 2026; Reuters, "Hamas tightens grip in Gaza as Trump pushes peace plan" (February 19, 2026); Asharq Al-Awsat, "Worn Banknotes, Tobacco Taxes: How Hamas Pays Its Members", 18 December 2025; FDD Flash brief, "Hamas continues paying government salaries through exploiting aid and price gouging", 7 August 2025

[16] Igal Shiri, ITIC, ibid, p.6 – 9; Times of Israel, "IDF said to give Netanyahu document outlining how Hamas is rebuilding in Gaza", February 2, 2026

הזרוע הצבאית שנהרגו במלחמה כבר הוחלף. חמאס מגייס אלפים רבים של פעילים חדשים, כולל בני נוער, תוך ניצול המצוקה הכלכלית ברצועת עזה. על פי הערכות בישראל, במאי 2026 הגיע הכוח של הזרוע הצבאית של חמאס קרוב ל- 30,000.[17]

אמצעים כלכליים לעקירת חמאס ולפירוק מנגנוניו בעזה

לקראת הכניסה של ממשלת הטכנוקרטים לעזה במסגרת ההסכם המתהווה, חיוני לנקוט באמצעים שינתקו את ערוצי ההכנסות של חמאס ויביאו לפירוק המנגנונים הכלכליים דרכם שולט החמאס באוכלוסיית עזה. זאת, לצד פעולות מתחייבות בהיבט הביטחוני והמדיני.

הצעדים המפורטים להלן מחייבים שיתוף פעולה הדוק עם ישראל והרשות הפלסטינית: עקב השליטה הישראלית הכמעט מוחלטת בחיים הכלכליים בעזה ובאפשרויות המימוש של הצעדים המתבקשים. שיתוף פעולה הדוק עם הרשות הפלסטינית כבר כעת מתחייב מכיוון שממשלת הטכנוקרטים נזקקת לתמיכה מצד המערכות המנהליות והמשפטיות של הרשות ומכיוון שהמנדט של הממשלה הוא לתקופת ביניים שבסיומה עליה להעביר בכל מקרה את השליטה בעזה לרשות הפלסטינית המחודשת. לפיכך, יש לבנות את המערכות והמנגנונים של ממשלת הטכנוקרטים כך שיתאפשר מעבר חלק לשלטון הרשות הפלסטינית על עזה עם סיום תקופת המעבר.

יודגש כי הצעדים המוצעים להלן אינם מצריכים שינויים במערכת ההסכמית (הסכמי אוסלו ופרוטוקול פריז). כולם יכולים להתממש מיד עם גיבוש הסכמות עדכניות בין ממשלת הטכנוקרטים, ישראל והרשות הפלסטינית, תחת המעטפת ההסכמית הקיימת.

ארגון מחדש של אספקת סיוע חירום תחת שליטה מלאה ובלעדית של ממשלת הטכנוקרטים

הכרחי לנתק את כל הקשרים של חמאס עם אספקת הסיוע. כלומר, לעצב מחדש את שרשרת הייבוא והחלוקה של הסיוע באופן שיבטיח את השליטה המלאה והבלעדית של ממשלת הטכנוקרטים על כל השלבים של שרשרת הייבוא והאספקה של הסיוע. זאת, יחד עם סוכנויות הסיוע הבינ"ל וכוח הייצוב הבינלאומי (ISF), בתיאום עם הרשויות הישראליות וכן עם הרשויות המצריות בנוגע לסיוע שייכנס לעזה ממצרים.

שליטה של ממשלת הטכנוקרטים במגזר הציבורי החדש

- העברת מערכות השירות הציבורי בעזה (חינוך, בריאות, שירותי תשתיות, בתי משפט וכד') מממשלת חמאס לידי ממשלת הטכנוקרטים חייבת להיות תחת ניהול חדש שאינו קשור לחמאס. כלומר, החלפה מלאה של כל דרגי הניהול הבכיר והבינוני-בכיר, המאוישים כיום על ידי אנשי חמאס בפקידים בכירים המזוהים עם המחנה הפלסטיני המתון. עובדים אזרחיים בדרגים נמוכים

[17] FDD, "Hamas's Quiet Reconstitution Efforts" , 13 May 2026

יותר יכולים להישאר אחרי בדיקה (vetting), ובהתאם לקריטריונים ולתהליך מוסכם עם ישראל כחלק מתהליך ה-DDR (Disarmament, Demobilization, and Reintegration) אשר יכלול מהלכי חנינה סדורים, במסגרתם יתחייבו החותמים על נטישה מוחלטת של הטרור, על הכרה במדינת ישראל ועל הכרה בהסדרים המדיניים עימה.

- תהליך זה חייב להיעשות בתמיכת הרשות הפלסטינית ובשיתוף איתה ,שכן הוא דורש: (1) תהליך מסודר של העברת עובדי הרשות הפלסטינית בעזה (המשולבים בסקטור הציבורי תחת חמאס) למערכת השרות הציבורי החדשה של ממשלת הטכנוקרטים, וכן תמיכה מקצועית וטכנית של הרשות בפיתוח יכולות ניהול משאבי אנוש. (2) העברת הניהול של "תקציב עזה" של הרשות הפלסטינית לאחריות ממשלת הטכנוקרטים. תהליך זה צפוי להיות מאתגר, שכן "תקציב עזה" של הרשות כולל מאות נושאים מורכבים (כספיים, חברתיים, והסדרים משפטיים ומנהליים). לפיכך, העברה מהירה וחלקה של האחריות מחייבת שיתוף פעולה ותמיכה מצד הרשות הפלסטינית, לצד תיאום הדוק עם ישראל.
- כל האמור לעיל חייב להיעשות במקביל להקמת מערכת תפעולית ורגולטורית שתנהל את תוכניות השיקום של עזה וכן את סיוע החירום לאוכלוסייה. כל אלו צריכים להיבנות כך שיפעלו באופן מתואם.

גביית מיסי יבוא, מכסים, מע"מ ואגרות על סחורות ושירותים המיובאים לרצועת עזה

- ממשלת הטכנוקרטים חייבת לגבש הסכמים עם הרשות הפלסטינית ועם ישראל, לפיהם: (1) כל מיסי היבוא, המכסים, מע"מ ושאר מיסים ואגרות שישראל גובה עבור הרשות הפלסטינית על היבוא לעזה, יועברו ל-ממשלת הטכנוקרטים. (2) גם מיסים מקומיים שהרשות הפלסטינית גובה מחברות פלסטיניות מהגדה המערבית עבור שירותים הניתנים על ידיהן בעזה (חברות תקשורת , בנקים ,חברות ביטוח ,חברות תעשייתיות גדולות ועוד), יועברו לאחריות של ממשלת הטכנוקרטים.
- במקביל, על ממשלת הטכנוקרטים לשלוט באופן מלא על כל חלקי שרשרת הייבוא וההפצה של מוצרים מיובאים, כדי לוודא שחמאס לא יוכל ליישם את שיטות "המיסוי" הבלתי חוקי והסחיטה של תשלומים הנהוגה על ידיו. גם דבר זה ידרוש עבודה מתואמת עם מועצת השלום, הכוח המייצב (ISF), ישראל, הרשות הפלסטינית, וכן הרשויות המצריות.

מניעת הברחות לתוך עזה על ידי חמאס

בהתחשב בהיקף ובתחכום של פעילות ההברחות של חמאס ושיתופי הפעולה שלו עם גורמים פליליים ואחרים בסיני, בישראל ובחו"ל, ממשלת הטכנוקרטים תבנה יכולות ותנקוט בצעדים מיוחדים גם בתחום זה. גם כאן יידרש שיתוף פעולה הדוק עם ישראל ומצרים.

מניעת "גביית מיסים" לא חוקית של חמאס מפרויקטים ומפעילות כלכלית מקומית בעזה

- בעבר, חמאס נהג לגבות "מיסים "או להפוך ל"שותף" (בדרך כלל בעקיפין דרך חברות הקשורות אליו) בפרויקטים שמומנו על ידי גופי סיוע בינ"ל. במקרים מסוימים, הדבר אף התאפשר בהסכמה שקטה של גופי הסיוע עצמם. כדי להתמודד עם מהלכים אלו של חמאס, יצטרכו כלל הגורמים המעורבים לפתח כלים לניטור ובקרה צמודים אחר "נתיבי הכסף" של מימון הפרויקטים במסגרת הבנייה מחדש של עזה.
- באופן דומה, ככל שהחיים הכלכליים בעזה יתחדשו, חמאס יגביר את מאמציו בתחום גביית "מיסים" וסחיטת תשלומים בצורות שונות מעסקים מקומיים. ההתמודדות בתחום זה עלולה להיות קשה במיוחד, ותחייב את ממשלת הטכנוקרטים לפתח כלים ייעודיים חזקים. למשל בדמות של יחידת משטרה ייעודית שתתמחה בתחום ותפעל בשיתוף פעולה עם כלל הגורמים המעורבים.

התמודדות עם העברות כספים מחו"ל ופעילות פיננסית של חמאס

- חמאס בנה רשתות חובקות עולם של משרדי חלפנות, העברות במזומן ובמטבעות קריפטו וצינורות נוספים דרכם מועברים כספים לעזה.
- ממשלת הטכנוקרטים במשותף עם הרשות הפלסטינית, תפעל להבטיח שהמערכת הפיננסית של עזה תנותק באופן מלא מחמאס. הצעד הראשון צריך להיעשות כחלק מתהליך רישוי מחדש של סניפי הבנקים הפלסטינים ומשרדי חלפנות הכספים הפועלים בעזה: בדיקה (vetting) של הנהלות סניפי הבנקים וכן הבעלים והמנהלים של משרדי החלפנות, ומתן רישיונות הפעלה חדשים רק לסניפים ולמשרדי חלפנות שמנהליהם אושרו כמי שאינם קשורים לחמאס. בהמשך, קביעת נהלי פיקוח מחמירים במיוחד על המערכת הפיננסית בעזה (בנקים ומשרדי חלפנות), תוך שיתוף פעולה הדוק גם עם גורמי פיקוח בינלאומיים המתמחים בתחום זה.
- לצד מהלך זה, יש לקבוע נהלי בקרה מחמירים על פעילות במטבעות דיגיטליים ושיטות אחרות של העברת כספים המשמשות את חמאס. זאת, גם כדי לנתק את ערוצי העברת הכספים מארגוני צדקה המזוהים עם חמאס ומתומכי חמאס ברחבי העולם.
- ככל שמקורות ההכנסה האחרים של חמאס ייבלמו, צפוי שערוץ זה יהפוך חשוב יותר ויותר עבור חמאס. לפיכך, גם כאן יידרשו פעולות מתואמות ושיתוף פעולה מתמשך עם ישראל, הרשות הפלסטינית, ארה"ב וצדדים נוספים כדי להתמודד עם ניסיונות של חמאס לפתח שיטות חדשות להעברות כספים דרך המערכת הפיננסית.

סיכום

כדי למנוע מחמאס להישאר שליט בלתי פורמלי של עזה יש ליישם תוכנית מערכתית ומקיפה שתכלול צעדים אפקטיביים בכל ההיבטים שצויינו לעיל, בשיתוף פעולה הדוק עם ישראל, הרשות הפלסטינית ומצרים. בניגוד לגישה הנהוגה כיום המבוססת על "צעדים קטנים", ללא חשיבה מערכתית ומקיפה וללא מהלכים המערערים על הלגיטימציה של חמאס ושל ההתנגדות הפלסטינית. על אף האמור לעיל, ההסכם עם חמאס ממחיש את נכונות האמריקאים להתקדם. רשימת הדרישות מישראל, כוללת הבנה לצורך בשיתופי פעולה בתחומים הבאים:[18]

- הכרה ישראלית ב-ממשלת הטכנוקרטים כריבון (זמני) בעזה
- צעדים שיאפשרו ל-ממשלת הטכנוקרטים להתחיל במימוש סמכותה בשטח: לאפשר לשריה ולעובדיה חופש תנועה, להיכנס לעזה ולנוע אליה ומתוכה, לאפשר הקמה של משרדי המטה של הממשלה בעזה, לבחון אתרים להקמת בסיסים לכוח הייצוב הבינלאומי (ISF), ולהעביר את הצד הפלסטיני של מעברי כרם שלום ורפיח לאחריות ממשלת הטכנוקרטים .
- מתן אפשרות להתחלת עבודות בתחום התשתיות הקריטיות (מים, חשמל ועוד). עבודות דחופות אלו צריכות להתבצע באזורים מוגדרים ברצועת עזה. בנוסף, שיקום מתקני בריאות קריטיים. לשם כך, ישראל צריכה לאפשר הכנסת חומרי בנייה, ציוד רפואי, מעבדות ועוד.
- קידום תוכנית להעברת אוכלוסייה פלסטינית מהאזור שבשליטת חמאס לאזורים שיימסרו על ידי ישראל לאחריות פלסטינית.
- צעדים שמטרתם להגביל את יכולת החמאס להטיל "מיסים" ולגבות כספים באמצעים שפורטו לעיל. בהקשר זה ישראל מתבקשת גם לסייע ל-ממשלת הטכנוקרטים לקבל שליטה על שרשרת היבוא לעזה ועל האספקה והחלוקה של סיוע, חלוקת מוצרי דלק ותשלומים דיגיטליים.
- להעביר לידי ממשלת הטכנוקרטים את המיסים שישראל גובה על היבוא לעזה.
- לסייע לממשלת הטכנוקרטים ול-ISF בלקיחת אחריות על הביטחון והסדר הציבורי בעזה .

[18] Kan news, Israel, 30 June 2026; Middle East Monitor, 30 June 2026, ibid.

נספח א: מערכות המס הפורמלית והלא פורמלית בעזה

מערכת המיסוי הפורמלית של הרשות הפלסטינית כוללת שני רכיבים: (1) מיסים מקומיים שהרשות גובה ישירות מהתושבים ואגרות על שירותים שהממשלה מספקת, (2) "הכנסות סילוקין" (clearance revenues) - מכסים ומיסי יבוא שישראל גובה עבור הרשות.

ההסדר שלפיו ישראל גובה את הכנסות הסילוקין עבור הרשות הפלסטינית נקבע בשנת 1994 כהסדר זמני, עד שהרשות הפלסטינית, שזה עתה הוקמה, תפתח יכולת עצמאית לגבות מיסים אלה. יכולות אלה פותחו כבר לפני שנים רבות, אולם ישראל ממשיכה לשלוט בגביית הכנסות הסילוקין, בעיקר כמנוף לחץ פוליטי על הרשות. "שרות הגבייה" שישראל מספקת לרשות (תמורת עמלת גבייה של 3% מכלל הסכומים הנגבים) נעשה תוך "דליפות מס" (tax leakages) בהיקף ניכר. דליפות המס נובעות מכך שהדיווח הישראלי על המיסים הנגבים אינו מלא, ובמיוחד מכך שישראל מקזזת או נמנעת מלהעביר הכנסות באופן חד צדדי.

דליפות אלו תועדו ונותחו שוב ושוב במחקרים שונים, בעיקר של הבנק העולמי ושל UNCTAD. היקף "דליפות המס" גבוה במיוחד בכל הנוגע ליבוא לרצועת עזה.

לאחר שחמאס השתלט על רצועת עזה, הוא פיתח מערכת מיסוי בלתי-רשמית מקבילה. מערכת זו נבנתה מחדש לאחר המלחמה, עם חידוש שליטתו של חמאס ברצועה. המרכיבים של מערכת המיסוי הלא פורמלית של חמאס הם:

- "מכסים" בלתי-רשמיים שחמאס גובה ממשאיות הנכנסות לרצועת עזה, לאחר שהן יוצאות ממעברי הגבול הרשמיים (הנמצאים בשליטה ובתפעול של ישראל) ונכנסות לשטח הנתון לשליטת חמאס, בדרך כלל באמצעות מחסומי דרכים. "מכסים" אלו מתווספים למיסי היבוא החוקיים שנגבים מהיבואן על ידי ישראל.
- "מיסים ואגרות" שחמאס גובה באמצעים שונים מספקי שירותים ומבתי עסק הפועלים ברצועת עזה.
- סחיטה של תשלומים מקבלנים הזוכים במכרזים של ארגוני סיוע. אלו נדרשים להעביר לחמאס חלק מהכנסותיהם.
- "מיסים" בלתי-רשמיים על חלפני כספים, או נטילת חלק מהכנסותיהם בדרכים שונות אחרות.
- מאז אוקטובר 2023, חמאס משתלט על חלק מהסיוע ההומניטרי הנכנס לרצועת עזה ומפיק רווח ממכירתו במחירי השוק הגבוהים.
- כל זאת, בנוסף לפעילות ההברחה הנתונה לשליטת חמאס ולמיסוי שמטיל חמאס על הסחורות המובררות ממצרים ומישראל

נספח ב: הסיוע של קטאר לחמאס עד אוקטובר 2023

עד שנת 2017 הועבר עיקר הסיוע הקטרי לחמאס באמצעות עמותות צדקה קטריות לא-ממשלתיות. הסיוע הועבר דרך גופים המזוהים עם חמאס, שרובם הוגדרו על-ידי ארצות הברית כגופים התומכים בטרור (או שהיו ידועים ככאלה), או אל פרויקטים הקשורים לגופים אלה.

בשנים 2017–2018 שינתה קטאר את דפוס הפעולה של הסיוע לחמאס ועברה לשיתוף פעולה לגלי עם משרדי הממשלה של שלטון חמאס, בשיתוף גורמים לגיטימיים – האו"ם וממשלת ישראל. שינוי זה בא בעקבות ביקורת חריפה על קטר כמדינה המממנת טרור, שכללה חרם שהטילו עליה סעודיה, איחוד האמירויות הערביות, בחריין ומצרים; הכרזת ארצות הברית על איסור פעילות של גופים הנתמכים בידי קטר והקשורים לאחים המוסלמים; וכן תביעות שהוגשו בארצות הברית בידי נפגעי טרור, אשר האשימו בנקים ועמותות צדקה של קטר במימון טרור בישראל. [19]

השינוי העיקרי במודוס אופרנדי של קטאר היה שימוש בגוף ממשלתי קטרי רשמי, הוועדה הקטרית לשיקום עזה (Gaza Re-Construction Committee) בראשות מוחמד אל-עמאדי, כצינור הראשי של העברת הסיוע הקטרי למשטר חמאס ברצועת עזה. **ערוץ זה זכה ללגיטימציה, שכן פעל במסגרת הסכם רשמי בין ממשלת קטר, האו"ם וממשלת ישראל, ובשיתוף פעולה עם הרשות הפלסטינית.** גוף זה פעל כסוכנות ממשלתית רשמית, תחת משרד החוץ של קטר, ופעילותו אושרה שוב ושוב על-ידי בכירים בממשלת קטר.[20]

מהשנים 2017–2018 ועד אוקטובר 2023 מימנה הוועדה הקטארית לשיקום עזה הוצאות שוטפות בתחומים שנחשבו לבעלי עדיפות גבוהה מבחינת שלטון חמאס.

- **ראשית, מימון שוטף של שכר עובדי ממשל חמאס**. בתחילה כלל הסיוע מימון ישיר של משכורות העובדים בהיקף של כ־15 מיליון דולר בחודש.[21] בהמשך שולב מימון שכרם במסגרת חבילת הסיוע השנתית הרחבה של קטר. בשנת 2021 דווח כי כ־28,000 עובדי ממשל חמאס נכללו ברשימת הנהנים מהמענק הקטרי השוטף. [22]
- **שנית, מימון שוטף של רכישת דלק עבור תחנת הכוח של עזה**, וכן מימון צרכים נוספים של משק האנרגיה. על-פי הודעות רשמיות של קטר, היקף הסיוע בתחום זה עמד בשנים 2018–2020 על 120–180 מיליון דולר בשנה. החל משנת 2021 גדל רכיב זה של הסיוע הקטרי

---

[19] Spencer H. Hsu, Lawsuits by U.S. victims who accuse top Qatari banks and charities of financing terrorism in Israel, 15 December 2020. https://www.washingtonpost.com/local/legal-issues/lawsuits-by-us-victims-accuse-top-qatar-banks-and-charity-of-financing-terrorism-in-israel/2020/12/15/4ebea7fe-244a-11eb-a688-5298ad5d580a_story.html; Qatar faces new terror funding accusations, embassy seeks more information, 14 May 2022. https://www.business-standard.com/article/international/qatar-faces-new-terror-funding-accusations-embassy-seeks-more-information-122051400044_1.html

[20] ראו באתר של הוועדה הקטרית לשיקום עזה, اللجنة القطرية لإعاده اعمار غزةq-grc.ps

[21] Hamas gets funds from Qatar to pay civil servants' salaries | Fox News

[22] Report: PA banks refusing to transfer Qatari money to Gaza | Israel National News

השנתי לכ־240 מיליון דולר בשנה. עם זאת, ההערכה היא שכמחצית מסכום זה שימשה בפועל, באופן בלתי רשמי, למימון שכרם של עובדי ממשל חמאס[23].

- **שלישית, סיוע שוטף למשפחות נזקקות.** במסגרת זו הוענק סיוע של 100 דולר לחודש למספר גדול של משפחות. משנת 2018 ועד אוקטובר 2023 הגיע מספר המשפחות הנתמכות, על-פי דיווחים, לכ־100 אלף, כלומר סיוע בהיקף של כ־120 מיליון דולר בשנה[24].

בסך הכול הסתכם הסיוע הקטארי שהועבר באמצעות הוועדה לשיקום עזה בכ־360 מיליון דולר בשנה. [25] סיוע זה מימן חלק משמעותי משכרם של עובדי ממשל חמאס ושל פעיליו; מימן הוצאות רווחה, שככל הנראה הופנו בעיקר למשפחות התומכות בחמאס; ואפשר לחמאס לשמר את אספקת החשמל ברצועה.

למרות החזות הלגיטימית של הסיוע שהועבר באמצעות הוועדה הקטארית, עלו ספקות באשר לחוקיותו בשל החשש שחמאס עושה בכספים שימוש למטרות טרור. **לנוכח חששות אלה אסרה הרשות המוניטרית הפלסטינית (PMA) על הבנקים הפלסטיניים להשתתף בהעברת הכספים, כדי להגן עליהם מפני תביעות אפשריות. בעקבות סירובם של הבנקים הפלסטיניים, הגיעו ישראל וקטאר להסכמה עם האו"ם על מנגנון שבמסגרתו יחלק האו"ם את הכספים. [26]**

בנוסף לסיוע שהועבר באמצעות הוועדה, המשיכו לפעול גם ערוצי סיוע בעלי חיבור מובהק יותר לחמאס, תוך קשר ישיר עם גופים המזוהים עם חמאס, אם כי חשיבותם עבור משטר חמאס פחתה משמעותית בהשוואה לערוץ של הוועדה הקטארית לשיקום עזה. ערוצים אלה כללו:

- עמותות צדקה קטאריות לא-ממשלתיות, ובראשן Qatar Charity וכן Sheikh Eid bin Mohammad Al Thani Charitable Foundation .
- פעילות משותפת עם גופים טורקיים תומכי חמאס. [27]
- הארגון הערבי והבינלאומי לשיקום עזה IMARGAZA (The Arab and International Organization to Build Gaza), גוף בינלאומי המזוהה עם תנועת האחים המוסלמים. אף שאינו גוף קטארי, מילא הארגון תפקיד חשוב כערוץ להעברת תמיכה לפרויקטים ברצועת עזה המזוהים עם חמאס.

---

[23] אתר של הוועדה הקטרית לשיקום עזה اللجنة القطرية لإعاده اعمار غزة g-grc.ps/grants

[24] Asharq A-Awsa, 21 August 2021 Hamas, Israel Welcome Qatari Grant Agreement ; g-grc.ps/grants اللجنة القطرية لإعاده اعمار غزة

[25] g-grc.ps/grants اللجنة القطرية لإعاده اعمار غزة

[26] Isarel National News, “Report: PA banks refusing to transfer Qatari money to Gaza”, 6 August 2021; Times of Israel, 10 September 2021; Reuters, “Palestinian Authority withdraws from Qatar funding scheme for Gaza”, 10 September 2021

[27] NGO Monitor ngo-monitor.org/ngos/ihh_insani_yardim_vakfi_/?utm_source=chatgpt.com ; Shomrim, October 20, 2025 Shomrim - IHH, a Turkish Organization Now Operating Heavy Machinery in Gaza, Was Banned in Israel as Early as 2008 for Its Ties to Hamas

נספח ג: "תקציב עזה" של הרשות הפלסטינית

ניתוח של הבנק העולמי, אשר התייחס לתקציב הרשות הפלסטינית לשנת 2022, מצא כי 29 אחוזים מהוצאות הרשות הפלסטינית הופנו לרצועת עזה. כלומר, כ־1.55 מיליארד דולר, מתוך סך הוצאות של 5.35 מיליארד דולר בשנת 2022.[28]

לעומת שיעור זה של ההוצאות, הוערך כי רק 3 אחוזים מהכנסות הרשות הפלסטינית בשנת 2022 נגבו מרצועת עזה.[29] פער עצום זה נבע, בין השאר, מכך שמצד אחד חלק ניכר מן השירותים הציבוריים ברצועת עזה המשיך להיות ממומן על ידי הרשות הפלסטינית, אף שחמאס היה השלטון בפועל ברצועה; ואילו מהצד השני הרשות לא קיבלה את הכנסות המס שנבעו מהיבוא אל רצועת עזה[30].

אחרי אוקטובר 2023, כאשר המלחמה שיבשה את אספקת השירותים הציבוריים ברצועת עזה, פחתו באופן ניכר הוצאות הרשות הפלסטינית על הרצועה. הירידה בהוצאות הוערכה בסדר גודל של יותר מ- 50 אחוזים, כיוון שהרשות המשיכה לשלם רק את המשכורות של עובדיה והגמלאים שלה ברצועת עזה.

ההשפעה המשמעותית של היבוא בשילוב דיווח נאות הודגמה במחקר שבחן את הכנסות הרשות הפלסטינית מרצועת עזה בשנים 2015–2016 בהשוואה לשנת 2013.

- בתקופה 2007–2014 היה היקף היבוא מישראל לרצועת עזה נמוך מאוד, ועמד בממוצע על כ־ 4,000 משאיות יבוא בחודש (כ־200 משאיות לכל יום עבודה בממוצע). מצב זה, בצירוף דיווח חלקי מצד ישראל, הביא לרמת הכנסות מס נמוכה של הרשות מעזה - כ־120 מיליון דולר בשנת 2013 (כ־10% מן ההוצאות של הרשות על עזה).[31]

---

[28] World Bank, West Bank and Gaza: Public Expenditure Review of the Palestinian Authority (June 2025), p. 36 . מחושב על פי PA MOF, monthly report, December 2022. מתייחס להוצאות שוטפות + פיתוח. נתונים מקוריים בשקלים הומרו לדולרים לפי השער הממוצע של שנת 2022 של 3.36 ₪ = 1 דולר.

[29] World Bank, ibid.

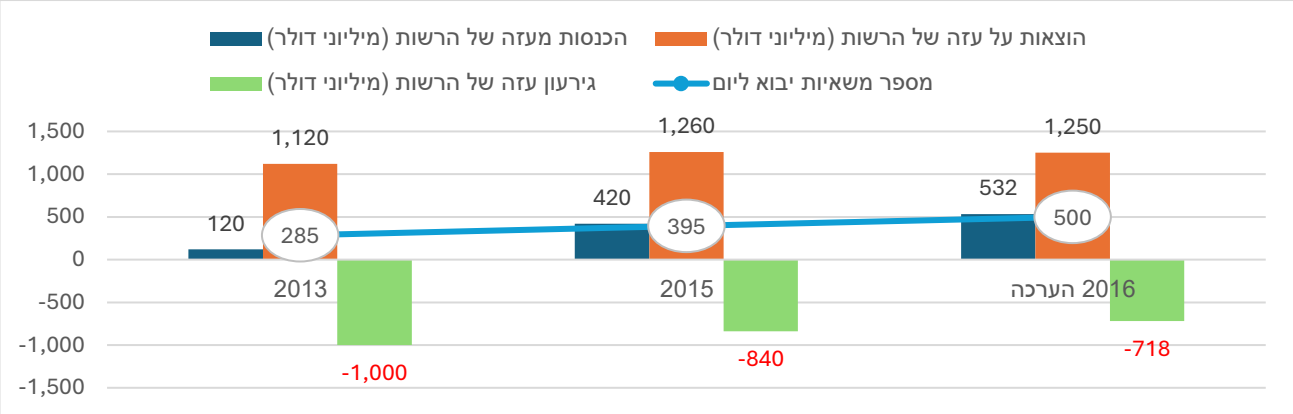
[30] מאז השתלטות חמאס על עזה ביוני 2007, הרשות איבדה שליטה על גביית המיסים המקומיים בתוך עזה, וכן על גביית מכס ומיסי ייבוא על יבוא ממצרים. מיסים אלו נגבו על ידי חמאס. במקביל, הרשות איבדה גם חלק גדול מההכנסות של מכס ומיסים על הייבוא מישראל ודרכה. דבר זה נגרם משילוב של (1) ירידה חדה בייבוא לעזה (המשקפת את ההגבלות הישראליות), וכן (2) דליפה של חלק ניכר מהמכס והמיסים בשל הגשת תיעוד חלקי של היבוא על ידי ישראל לרשות.

[31] הכנסות הסילוקין מעזה הוערכו עבור שנת 2013 ב- 80 מיליון דולר. המיסים המקומיים שגבתה הרשות בגדה המערבית עבור הפעילות של חברות פלסטיניות גדולות בעזה (בנקים, תקשורת סלולרית וכד') הוערכו ב- 40 מיליון דולר עבור שנה זאת. הניתוח על פי:
Yitzhak Gal and Bader Rock, "Major Risks to PA Financial Stability and Possible Opportunities for Growth in 2017-2018" (TBI, May 2017), p. 10; Karim Nashashibi, "Gaza: from Humanitarian Crisis and Economic Decline to Economic Development", in Arie Arnon and Saeb Bamia (eds.), Improving the Gazan Economy and Utilizing the Economic Potential of the Jordan Valley (AIX Group, January 2017), pp. 42-43.

- המצב השתנה באופן דרמטי בשנים 2015–2016 בעקבות שתי התפתחויות: (1) סגירת המנהרות בין רצועת עזה לחצי האי סיני על ידי מצרים (מנהרות ששימשו להברחת כמויות גדולות של מגוון סוגי סחורות וכן אמצעי לחימה); ו־ (2) שינוי במדיניות ישראל, שכלל הקלה במגבלות על היבוא לרצועת עזה ושיפור הדיווח.

כתוצאה מכך, היקף היבוא לרצועת עזה מישראל ודרכה כמעט שולש, והגיע בשנת 2016 לכ־ 11,000 משאיות בחודש (כ־500 משאיות לכל יום עבודה). שינוי זה, בשילוב עם שיפור הדיווח מצד ישראל, הביא לזינוק בהכנסות הסילוקין של הרשות הפלסטינית מן היבוא לעזה. סך הכנסות הרשות הפלסטינית מרצועת עזה בשנת 2016 (כולל מיסים שנגבו על ידי הרשות מפעילותן של חברות פלסטיניות גדולות ברצועה) הוערך ביותר מ־500 מיליון דולר – פי ארבעה מרמתן בשנת 2013 (למעלה מ־40% מן ההוצאות של הרשות על עזה בשנת 2016).[32]

"תקציב עזה" של הרשות הפלסטינית בהשוואה למספר משאיות היבוא אל רצועת עזה בשנים 2013–2016 (מיליוני דולרים; מספר משאיות יבוא ליום) [33]

[32] Yitzhak Gal and Bader Rock, ibid.

[33] נתוני התקציב לשנים 2013 ו־2015 לפי כרים נשאשיבי, שם עמ' 42–43 (על בסיס דוחות פנימיים של משרד האוצר הפלסטיני). נתוני 2016 – ההכנסות חושבו בהתאם לשיעור הגידול במספר המשאיות לעומת 2015; ההוצאות הוערכו כדומות בקירוב לאלו של 2015. מספר המשאיות היומי חושב מתוך דו"חות UN OCHA .

במימון משותף של האיחוד האירופי
פרסום זה במימון משותף של האיחוד האירופי. תוכנו הוא באחריותו הבלעדית של היחידה המדינית-ביטחונית, ואינו משקף בהכרח את עמדות האיחוד האירופי.